

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ԹԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԵՎ
ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ

ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՎԱՆ 2015

Պատասխանատու՝ ՍՈՒՄԱՆՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը շնորհակալություն է հայտնում ՀՀ բուհերի աշխարհագրության մասնագետներին, ԿԳՆ կրթության ազգային ինստիտուտին, շտեմարանի աշխատանքային խմբին, ուսուցիչներին և բոլոր շահագրգիռ անձանց՝ ուղեցույցի նախագծի վերաբերյալ հայտնած կարծիքների, ներկայացրած առաջարկությունների և դիտողությունների համար: Դրանք հաշվի են առնվել ուղեցույցի սույն տարբերակում:

Ա 653 Աշխարհագրություն: Պետական ավարտական և միասնական քննությունների ուղեցույց: Գնահատման և թեստավորման կենտրոն, 2015. 15 էջ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ	4
ԹԵՍՏԻ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ.....	5
ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԱՅԻՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱԹՎԹԻ ԼՐԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ	6
ԹԵՍՏԵՐՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ՇՏԵՍԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	13
ԹԵՍՏԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎԱԾ ՆՅՈՒԹԸ.....	14
ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱԹՈՒՂԹԸ	15

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

«Աշխարհագրություն» առարկայի սույն ուղեցույցում ներկայացված են 2016 թ. պետական ավարտական և միասնական քննությունների թեստերի կառուցվածքը, առաջադրանքների կառուցվածքային տիպերը, առաջադրանքներում ընդգրկվելիք ծրագրային նյութի շրջանակները, պատասխանների ձևաթուղթը և դրա լրացման կարգի բացատրությունները:

Պետական ավարտական և միասնական քննությունների քննական թեստերի առաջադրանքներն ընտրվում են շտեմարաններից: Ի տարբերություն նախորդ տարիների՝ 2016 թվականին շտեմարանային առաջադրանքները քննական թեստերում կարող են ներառվել մասնակի փոփոխություններով՝ պահպանելով առաջադրանքի տեսակը և կառուցվածքը:

Աշխարհագրության պետական ավարտական և միասնական քննությունների համար որպես հիմք և սկզբնաղբյուր են ընդունվում «Աշխարհագրություն» առարկայի ուսումնական ծրագրերը և դպրոցական դասագրքերը, ինչպես նաև «Աշխարհագրություն» առարկայի պետական ավարտական և միասնական քննությունների շտեմարանները:

1. ԹԵՍՏԻ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾԸ

Քննական թեստը բաղկացած է երկու՝ Ա և Բ մակարդակներից: Թեստը ներառում է 70 առաջադրանք: Ա մակարդակի առաջադրանքները վերաբերում են ավարտական քննությանը և միասնական քննության ավարտական մասին: Միասնական քննությունը ներառում է Ա և Բ մակարդակները:

Ա մակարդակը ներառում է 45 առաջադրանք (1-45-րդ), Բ մակարդակը՝ 25 առաջադրանք (46-70-րդ): Ա մակարդակում ընտրովի պատասխանով առաջադրանքները 40-ն են (1-40-րդ), կարճ պատասխանով առաջադրանքները 4-ը (41-44-րդ), իսկ պնդումների փունջը 1-ն է՝ բաղկացած 6 պնդումներից (45-րդ): Բ մակարդակում ընտրովի պատասխանով առաջադրանքները 15-ն են (46-60-րդ), կարճ պատասխանով առաջադրանքները՝ 9-ը (61-69-րդ), իսկ պնդումների փունջը 1-ն է՝ բաղկացած 6 պնդումներից (70-րդ): Ընտրովի և կարճ պատասխանով առաջադրանքներից յուրաքանչյուրի ճիշտ պատասխանի տրվում է 1 միավոր, պնդումների փնջին՝ առավելագույնը 6 միավոր:

Թեստի ընդհանուր միավորը 80 է:

Միասնական քննական թեստի առաջադրանքների կատարման համար տրվում է 180 րոպե:

Բուհ ընդունվելու համար միասնական քննության միավորը հաշվարկվում է 20 միավորանոց սանդղակով՝ հիմնվելով ամբողջ աշխատանքից (Ա և Բ մակարդակներից) դիմորդի հավաքած միավորների վրա:

Շրջանավարտի ավարտական (Ա մակարդակ) գնահատականը որոշվում է 20 միավորանոց հատուկ ավարտական մասի համար նախատեսված սանդղակով, որը տեղադրված է ԳԹԿ-ի www.atc.am կայքէջում:

Թեստի և՛ Ա, և՛ Բ մակարդակներում ընդգրկված են առաջադրանքներ կառուցվածքային բոլոր տեսակներից և բովանդակային բոլոր բաժիններից:

Թեստի առաջադրանքների կառուցվածքային տեսակները

<i>Թեստի մակարդակները</i>	<i>Առաջադրանքների կառուցվածքային տեսակները</i>	<i>Առաջադրանքների քանակը</i>	<i>Առավելագույն միավորը</i>
Ա մակարդակ	Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներ	40	40
	Կարճ պատասխանով առաջադրանքներ	4	4
	Պնդումների փունջ	1	6
Բ մակարդակ	Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներ	15	15
	Կարճ պատասխանով առաջադրանքներ	9	9
	Պնդումների փունջ	1	6
<i>Ընդամենը</i>		70	80

2. ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱԹՂԹԻ ԼՐԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

1. Ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներ

Կառուցվածքը: Ձևակերպվում է հարցը և տրվում է պատասխանի չորս տարբերակ, որոնցից միայն մեկն է ճիշտ:

Նմուշ. Ո՞ր պնդումն է ճիշտ:

- 1) Աշխարհագրական լայնությունը երկրի մակերևույթի որևէ կետի հեռավորությունն է հասարակածից՝ արտահայտած աստիճաններով:
- 2) Խոշոր մասշտաբի քարտեզների խմբի մեջ մտնում են 1:1000000-ից ավելի մեծ մասշտաբի քարտեզներ:
- 3) Տարբեր քարտեզներից կազմված գիրքը կոչվում է ուրվագծային քարտեզ:
- 4) Քարտեզի և գլոբուսի վրա հասարակածին զուգահեռ տարված երևակայական շրջագծերը կոչվում են միջօրեականներ:

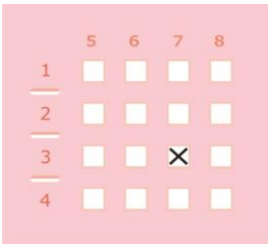
Նմուշ. Ընտրել գետերի և ջրամբարների անվանումների տրված համապատասխանության ճիշտ շարքը:

- 1. Որոտան   ա. Կեչուտ
- 2. Արփա   բ. Ապարան
- 3. Քասախ   գ. Սպանդարյան
- 4. Ախուրյան   դ. Ախուրյան

- 1) 1 - ա, 2- բ, 3 - գ, 4 - դ
- 2) 1 - գ, 2 - ա, 3 - դ, 4 - բ
- 3) 1 - գ, 2 - ա, 3 - բ, 4 - դ
- 4) 1- ա, 2 - դ, 3 - գ, 4 - բ

Ձևաթղթի լրացման կարգը:

Այս առաջադրանքներին պատասխանելիս շրջանավարտը համապատասխան համարով առաջադրանքի ուղղահայաց սյունակի պատասխանների հնարավոր չորս տարբերակների վանդակներից մեկում պետք է դնի «X» նշանը: Օրինակ՝ եթե դիմորդը 7-րդ առաջադրանքի համար ընտրել է 3-րդ պատասխանը, ապա դա պետք է նշի հետևյալ ձևով՝

2. Կարճ պատասխանով առաջադրանքներ

Կառուցվածքը: Տրվում է աշխարհագրական օբյեկտների, տեղանունների շարք, որի վերաբերյալ ձևակերպվում է պահանջը կամ հարցը: Դրան պատասխանելիս պետք է լրացնել մեկ կամ մի քանի թվեր:

Նմուշ. **Տրված երկրներից որո՞նք են միապետություններ:**

1. Իրան,
2. Ռուսաստան,
3. Իսպանիա,
4. ԱՄՆ,
5. Մեծ Բրիտանիա,
6. Սաուդյան Արաբիա,
7. Գերմանիա,
8. Ճապոնիա

Ձևաթղթի լրացման կարգը: Այս առաջադրանքներին պատասխանելիս անհրաժեշտ է գրել կարճ պատասխան՝ համապատասխան առաջադրանքի հորիզոնական վանդակներից յուրաքանչյուրում գրելով մեկ թվանշան:

Օրինակ՝ եթե 41-րդ առաջադրանքի աշխարհագրական օբյեկտների շարքից ճիշտ են 4, 5 և 7 համարներով նշված օբյեկտները, ապա այն պետք է լրացնել հետևյալ ձևով՝

41	4	5	7		
----	---	---	---	--	--

Գնահատման չափանիշը: Լիարժեք ճիշտ պատասխանի համար տրվում է մեկ միավոր, սխալ, թերի պատասխանի կամ պատասխանի բացակայության դեպքում միավոր չի տրվում:

Վերադասավորմամբ առաջադրանքներ: Անհրաժեշտ է վերադասավորել միավորների համարները՝ ըստ պահանջի:

Նմուշ: **64. Տրված է Երկրի պատմության երկրաբանական ժամանակագրությունը: Վերադասավորել տրված ժամանակաշրջանները՝ սկսած ամենավաղից:**

1. Կավիճ,
2. Միլուր,
3. Անթրոպոգեն

Ձևաթղթի լրացման կարգը:

Պատասխանը պետք է լինի թվերի շարք, որում թվերի հերթականության պահպանումը **պարտադիր է:** Տրված վանդակներից յուրաքանչյուրում պետք է գրել մեկ թվանշան:

64	2	1	3		
----	---	---	---	--	--

Գնահատման չափանիշը: Լիարժեք ճիշտ պատասխանի համար տրվում է մեկ միավոր, սխալ, թերի պատասխանի կամ պատասխանի բացակայության դեպքում միավոր չի տրվում:

Կարճ պատասխանով խնդիր-առաջադրանքներ:

Տրվում է խնդիր-առաջադրանք, որին պատասխանելիս նշվում է առաջադրանքի լուծումից ստացված պատասխանի թվային արժեքը, որը դրական ամբողջ թիվ է: Պատասխանում պետք չէ նշել չափման միավորը:

Նմուշ: **65.** Երկու քաղաքներ հասարակածի վրա են: Գրանցից մեկը արլ. ե. 40° -ի, իսկ մյուսը՝ արմ. ե. 70° -ի վրա է: Որոշել քաղաքների ամենակարճ հեռավորությունը կիլոմետրերով:

65	1	2	2	1	0
----	---	---	---	---	---

Նմուշ: **(66-67-րդ)** Գետի ակունքի բացարձակ բարձրությունը 2200 մ է, իսկ գետաբերանինը՝ 1000 մ: Նրա երկարությունը 80 կմ է:

66. Որոշել գետի անկումը:

67. Որոշել գետի թեքությունը:

66	1	2	0	0	
67	1	5			

Չևաթղթի լրացման կարգը:

Այս առաջադրանքներին պատասխանելիս անհրաժեշտ է նախատեսված հորիզոնական հինգ վանդակներից յուրաքանչյուրում գրել մեկ թվանշան: Առաջադրանքի պատասխանը կարող է լինել 0-ից 99999-ը ոչ բացասական ամբողջ թվերից որևէ մեկը: Օրինակ՝ 65-րդ առաջադրանքի պատասխանը 12210 է, 66-րդինը՝ 1200, 67-րդինը՝ 15:

Գնահատման չափանիշը: Լիարժեք ճիշտ պատասխանի համար տրվում է մեկ միավոր, սխալ, թերի պատասխանի կամ պատասխանի բացակայության դեպքում միավոր չի տրվում:

3. Պնդումների փունջ

Կառուցվածքը: Որևէ թեմայի վերաբերյալ տրվում է 6 պնդում, որոնցից յուրաքանչյուրին հնարավոր է տալ երեք տիպի պատասխան՝ «Ճիշտ է», «Սխալ է» կամ «Չգիտեմ»: Այս առաջադրանքից հնարավոր է վաստակել առավելագույնը 6 միավոր:

Նմուշ: 70. ՀՀ կլիմայի վերաբերյալ տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ կամ սխալ:

- 1) Հանրապետության տարածքը արևադարձային կլիմայական գոտում է:
- 2) Տարվա տաք կեսին գերիշխում են Իրանական բարձրավանդակից թափանցող արևադարձային օդային զանգվածները:
- 3) Տարվա ընթացքում առավելագույն տեղումները լինում են նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին:
- 4) Տարվա ընթացքում ամենաշատ ամպամած օրերը լինում են Գեղարքունիքի մարզում (Մարտունի):
- 5) ՀՀ-ում ամենաշատ տեղումներ լինում են Արագած և Կապուտջուղ լեռնագագաթներին:
- 6) Տարվա ցուրտ ժամանակահատվածում միջլեռնային գոգավորություններում դիտվում է ջերմաստիճանային շրջադասություն (ինվերսիա):

Ձևաթղթի լրացման կարգը: Պատասխանների ձևաթղթում պնդումների փնջի յուրաքանչյուր պնդման համարի ներքևում տրված է երեք վանդակ: Տրված պնդման պատասխանը գտնելուց հետո անհրաժեշտ է դրան համապատասխանող վանդակում դնել «X» նշանը:

Օրինակ՝ 70-րդ առաջադրանքը պնդումների փունջ է և յուրաքանչյուր պնդման համար ընտրված պատասխանը լրացվում է հետևյալ ձևով՝

70	1	2	3	4	5	6
Ճիշտ է	☐	☒	☐	☐	☒	☒
Միայն է	☒	☐	☒	☒	☐	☐
Չգիտեմ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Գնահատման չափանիշը

Յուրաքանչյուր պնդման դիմաց ճիշտ նշված «Ճիշտ է» կամ «Միայն է» պատասխանի համար տրվում է մեկ միավոր: Յուրաքանչյուր սխալ նշված «Ճիշտ է» կամ «Միայն է» պատասխանի համար առաջադրանքին տրվելիք միավորներից հանվում է մեկ միավոր: «Չգիտեմ» պատասխանի համար միավոր չի տրվում և չի հանվում: Եթե առաջադրանքի 6 պնդումներից ստացված միավորների գումարը դրական է, այն համարվում է այդ առաջադրանքի գնահատականը: Հակառակ դեպքում, այսինքն՝ երբ միավորների գումարը 0 կամ բացասական թիվ է, առաջադրանքի գնահատականը կլինի 0: Այսպիսով՝ գնահատվում է ոչ թե ամեն մի պնդում առանձին, այլ առաջադրանքն ամբողջությամբ:

Ձևաթղթում տրված է սխալ նշված պատասխանն ուղղելու 5 հնարավորություն, որից 2-ը՝ ընտրովի պատասխանով առաջադրանքների, 2-ը՝ կարճ պատասխանով առաջադրանքների, իսկ 1-ը՝ պնդումների փնջի համար:

Եթե անհրաժեշտ է փոխել սխալ նշված պատասխանը ընտրովի պատասխանով առաջադրանքներում, ապա դաշտի վերևի հորիզոնական վանդակներում պետք է գրվի առաջադրանքի համարը, իսկ նրանից ներքև գտնվող սյունակի համապատասխան վանդակներից մեկում դրվի «X» նշանը:

	3	2
1		
2		
3	X	
4		

Միսալ նշված պատասխանը կարճ պատասխան պահանջող առաջադրանքներում փոխելու դեպքում հորիզոնական առաջին երկու վանդակներում գրվում է առաջադրանքի համարը, որից հետո հաջորդ հինգ վանդակներում լրացվում է պատասխանը:

6	2	1	3	5		
---	---	---	---	---	--	--

Պնդումների փնջի սխալ նշված պատասխանը փոխելու դեպքում ուղղման դաշտի հորիզոնական վանդակներում պետք է գրել առաջադրանքի համարը և պնդման համարը, իսկ նրանից ներքև ճիշտ պատասխանին համապատասխանող վանդակում դնել «X» նշանը:

	4	5	2
Ճիշտ է			
Միսալ է	X		
Զգիտեմ			

3. ԹԵՍՏԵՐՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ՇՏԵՄԱՐԱՆԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

2016 թվականի քննական թեստերում շտեմարանային առաջադրանքները կարող են ներառվել մասնակի փոփոխություններով՝ պահպանելով առաջադրանքի տեսակը և կառուցվածքը: Մասնավորապես կարող են փոփոխվել առաջադրանքում առկա թվային տվյալները:

Շտեմարանային առաջադրանքի և դրա փոփոխված տարբերակի նմուշ օրինակ.

Շտեմարանային առաջադրանք.

Եթե քարտեզի թվային մասշտաբը 1 : 2 500 000 է, ապա դրա անվանական մասշտաբը կլինի.

- 1) 1 սմ - ում՝ 2,5 կմ
- 2) 1 սմ - ում՝ 250 կմ
- 3) 1 սմ - ում՝ 250 մ
- 4) 1 սմ - ում՝ 25 կմ

Փոփոխված տարբերակ.

Եթե քարտեզի թվային մասշտաբը 1 : 6 000 000 է, ապա դրա անվանական մասշտաբը կլինի.

- 1) 1 սմ - ում՝ 60 կմ
- 2) 1 սմ - ում՝ 60 մ
- 3) 1 սմ - ում՝ 600 կմ
- 4) 1 սմ - ում՝ 6 կմ

Նման փոփոխություններ հնարավոր են նաև մյուս կառուցվածքային տեսակների առաջադրանքներում:

4. ԹԵՍՏԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՂԴԱՆՔՆԵՐՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿԱՍԾ ՆՅՈՒԹԸ

Թեստը պարունակում է աշխարհագրության դպրոցական ծրագրի բաժինները՝ հետևյալ **մոտավոր** համամասնություններով.

Հ/Հ	«Աշխարհագրություն» առարկայի հիմնական բաժինները	Մոտավոր մասնաբաժին (%)
1.	Ընդհանուր տեղեկություններ Երկիր մոլորակի մասին	9%
2.	Աշխարհագրական թաղանթ	17%
3.	Մայրցամաքներ և օվկիանոսներ	18%
4.	Հասարակական աշխարհագրություն: Աշխարհ	14%
5.	Տարածաշրջաններ և երկրներ	18%
6.	Հայաստանի աշխարհագրություն	17%
7.	Բնություն-հասարակություն փոխհարաբերությունները, մարդկության համամոլորակային հիմնախնդիրներ	7%

